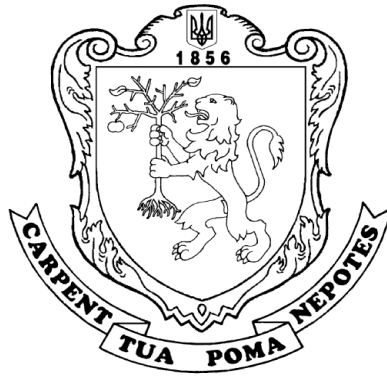

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСИ В ГАЛУЗІ ЕНЕРГЕТИКИ»

для здобувачів освітнього ступеня Бакалавр зі спеціальності
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

ДУБЛЯНИ 2024

Назва дисципліни: Фінанси в галузі енергетики

Розробник: к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Східницька Г. В.

Шифр та назва галузі знань, здобувачів ступеня Бакалавр:

14 «Електрична інженерія» – 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Викладач дисципліни: Східницька Галина Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справа та страхування

e-mail: galinashid@gmail.com

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справа та страхування

Протокол № 1 від 12.08.2024 р.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Курс «Фінанси в галузі енергетики» передбачає вивчення та засвоєння студентами фундаментальних засад фінансової науки. Завданням даного лекційного курсу є формування цілісної системи знань про сутність і форми прояву фінансів, оптимізацію фінансових відносин у суспільстві, механізм функціонування і впливу фінансів, склад і структуру фінансової системи, сукупність фінансових органів та інститутів, засади формування і функціонування окремих сфер і ланок фінансової системи, особливостей формування фінансових ресурсів в галузі енергетики тощо.

Метою курсу "Фінанси в галузі енергетики" є вивчення питань організації і розвитку фінансової системи, а саме: моделей фінансових відносин, сфер та ланок, структуру управління фінансової системи, особливостей формування податкової, бюджетної, банківської, страхової, кредитної сфер, фінансового ринку, публічних фінансів, фінансової безпеки тощо.

Під час вивчення освітньої компоненти «Фінанси в галузі енергетики» здобувачі вищої освіти отримують теоретичні основи про розвиток та функціонування фінансової сфери як підсистеми фінансових відносин країни, а також сформулюють спеціальні знання і практичні навички із питань функціонування її складових у підприємствах енергетичного суб'єктах діяльності.

Курс викладається у формі лекцій, практичних занять та самостійної роботи.

Обсяг курсу – 4 кредити ЄКТС (120 год.). Підсумковий контроль – залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни „Фінанси в галузі енергетики” є формування у майбутніх фахівців електроенергетики, електротехніки та електромеханіки системи знань з теорії та практики фінансів та фінансової діяльності господарств, банківських установ, страхових компаній та інших суб'єктів господарювання фінансової сфери.

Основні завдання освітньої компоненти "Фінанси в галузі енергетики" полягають у вивченні сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів; засад функціонування фінансової системи держави в цілому та окремих її ланок (галузь енергетики).

Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен *знати*:

- сутність і форми прояву фінансових відносин;
- категоріальний і понятійний апарат фінансової науки;
- роль фінансів у соціально-економічному розвитку суспільства;
- організацію фінансових відносин на мікро- та макрорівнях;
- засади здійснення фінансової політики держави й управління фінансами;
- роль і значення державних фінансів і бюджетної системи в економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових перетворень;
- закономірності розвитку міжнародних фінансів;
- принципи організації фінансів у сфері енергетики.

На основі отриманих у процесі навчання знань здобувач вищої освіти повинен *уміти*:

- узагальнювати тенденції та закономірності розвитку фінансів мікро- та макрорівнів;
- оперативно реагувати на зміни, які відбуваються у фінансовій практиці;
- аналізувати сутнісні характеристики фінансових процесів;
- досліджувати фінансові явища у ринковій економіці;
- об'єктивно оцінювати фінансові та економічні процеси у суспільстві;
- розробляти і реалізовувати систему заходів щодо вдосконалення основних засад фінансової політики держави.

Знання та вміння, отримані при вивченні **освітньої компоненти „Фінанси в галузі енергетики”** матимуть застосовування та будуть використані випускниками на посадах фінансистів та бухгалтерів підприємств енергетичної галузі, службовців органів нагляду за страховою діяльністю у таких підприємствах; менеджерів і експертів господарств, які забезпечують функціонування енергетичних об'єктів .

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ЗМІСТ)

- Тема 1. Сутність та функції фінансів
- Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм
- Тема 3. Державна фінансова політика та механізм її реалізації
- Тема 4. Бюджет та бюджетна система
- Тема 5. Система державних фінансів
- Тема 6. Фінанси територіальних громад
- Тема 7. Фінанси підприємств та фінансова діяльність суб'єктів господарювання
- Тема 8. Банківська справа та банківська система
- Тема 9. Податки та податкова система
- Тема 10. Страхування та страхові послуги
- Тема 11. Фінансова безпека
- Тема 12. Кредитна політика в Україні
- Тема 13. Фінансовий ринок та операції з цінними паперами
- Тема 14. Управління фінансами та фінансовий контроль

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «**Фінанси в галузі енергетики**» відбувається у формі навчальних аудиторних занять, під час яких бакалаври отримують необхідні знання (лекції, практичні заняття, консультації) та виконання самостійної роботи в позааудиторний час.

Викладання лекційного матеріалу відбувається у формі лекцій-бесід і лекцій-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привернути увагу слухачів до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання, дискусія, тести, розв'язування задач та ситуаційних вправ.

Передбачено за необхідності проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Самостійна робота передбачає виконання завдань практичного характеру, передбачених програмою курсу, що не завершені чи не можуть бути виконані в рамках аудиторних занять, самостійне вивчення окремих питань.

Бакалаври працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими індивідуально.

Бакалаври повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з «Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування» пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Здобувачів вищої освіти представляють опрацьований практичний матеріал (виконане завдання) з відповідної теми.

Організація навчального процесу передбачає дотримання вимог академічної доброчесності. Письмові роботи здобувачів вищої освіти повинні відображати їх власні міркування, результати здійснених ними досліджень. Порушеннями академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі бакалаврів є підставою для її незарахування викладачем.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Суть та функції фінансів

1. Економічні передумови виникнення та розвитку фінансів.
2. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів
3. Фінанси в економічній системі держави.
4. Призначення, роль та функції фінансів.
5. Моделі фінансових відносин у суспільстві.
6. Розвиток фінансової науки.

Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм

1. Теоретичні основи побудови фінансової системи.
2. Сфери та ланки фінансових відносин.
3. Економічна суть і призначення фінансових ресурсів.
4. Фінансова політика як важлива сфера діяльності держави.
5. Призначення і роль фінансового механізму.
6. Будова та структура фінансового механізму.

7. Фінансове планування і прогнозування.

Тема 3. Державна фінансова політика та механізм її реалізації

1. Фінансова політика як складова частина економічної політики держави. Зміст та завдання фінансової політики. Складові фінансової політики
2. Типи фінансової політики на різних історичних етапах. Напрямки реалізації державної фінансової політики
3. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Типи регулювання фінансів держави
4. Поняття та структура фінансового механізму

Тема 4. Бюджет та бюджетна система

1. Суть, призначення і роль бюджету держави
2. Бюджет як основний фінансовий план держави
3. Бюджетний дефіцит та джерела його фінансування
4. Система доходів бюджету
5. Системи видатків бюджету

Тема 5. Система державних фінансів

1. Призначення і суть державних фінансів
2. Функції державних фінансів
3. Централізовані державні фонди цільового призначення
4. Державний кредит та державний борг
5. Державний фінансовий контроль

Тема 6. Фінанси локального рівня – фінанси територіальних громад

1. Місцеві фінанси: структура і роль у розвитку економічної та соціальної інфраструктури громад
2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів
3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування
4. Міжбюджетні відносини: економічна суть, структурні елементи та особливості організації
5. Фінансова спроможність територіальних громад

Тема 7. Фінанси підприємств та фінансова діяльність суб'єктів господарювання у галузі енергетики

1. Характеристика фінансів підприємницьких структур: суть, функції, принципи організації
2. Грошові надходження і витрати суб'єктів господарювання енергетичної сфери
3. Фінансові результати діяльності підприємства галузі енергетики

4. Фінансові ресурси підприємств
5. Фінансова діяльність підприємств енергетичної сфери

Тема 8. Банки та банківська система

1. Поняття та сутність банківської системи.
2. Національний банк України та комерційні банки.
3. Банківські ресурси як основа функціонування банку
4. Класифікація банківських операцій та послуг
5. Базові елементи безготівкових розрахунків
6. Безпека банківської діяльності

Тема 9. Податки та податкова система

1. Передумови виникнення податків. Наука про податки.
2. Економічна сутність, види та призначення податків
3. Податкова служба і податкова робота.
4. Загальнодержавні податки та збори
5. Місцеві податки та збори
6. Оподаткування підприємств галузі енергетики

Тема 10. Страхування та страхові послуги

1. Необхідність страхового захисту. Сутність страхування.
2. Функції та принципи страхування.
3. Необхідність класифікації страхування та її значення.
4. Поняття та види страхових ризиків.
5. Проблема розвитку страхового ринку України.

Тема 11. Фінансова безпека

1. Фінансова безпека: суть та місце в системі економічної безпеки держави
2. Складові фінансової безпеки держави та їх загальна характеристика
3. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави
4. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації
5. Фінансова безпека підприємств галузі енергетики

Тема 12. Кредитна політика в Україні

1. Мережа кредитних послуг банку
2. Види кредитів та їх характеристика
3. Державні кредитні програми та можливість їх використання
4. Депозити та особливості їх адміністрування

Тема 13. Фінансовий ринок та операції з цінними паперами

1. Поняття фінансового ринку та його структура

2. Рух фінансових ресурсів та капіталу в економіці та передумови виникнення фінансового ринку
3. Функції, об'єкти та суб'єкти фінансового ринку
4. Загальна характеристика операцій з цінними паперами

Тема 14. Управління фінансами та фінансовий контроль

1. Управління державними та місцевими фінансами
2. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження
3. Місцеві фінансові органи, їх завдання, повноваження, функції
4. Казначейська система обслуговування бюджетів
5. Фінансовий контроль органів місцевого самоврядування

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- 1. Словесні методи (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, обговорення);**
- 2. Наочні методи (ілюстрація, демонстрація, наочні матеріали);**
- 3. Практичні методи: вправи, практичні роботи, реферати, самостійна робота, проектна діяльність.**

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Для перевірки рівня засвоєння магістром матеріалу з наведеної дисципліни та сформованості в нього компетентностей застосовується комплекс методів контролю:

- 1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне -детальний аналіз відповідей студентів).**
- 2. Письмова аудиторна та поза аудиторна перевірка (економічні диктанти, вирішення задач і та ситуаційних вправ, складання тез, підготовка різних відповідей, рефератів, контрольні роботи (з конкретних питань тощо).**
- 3. Практична перевірка (здійснення складання, налагодження, розробка документації, виконання практичної роботи, аналіз виробничої інформацію , вирішення професійних завдань, ділові ігри і т. д.)**
- 4. Стандартизований контроль (тести).**

Контроль здійснюється з дотриманням принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, об'єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість, єдність вимог.

Види контролю: поточний контроль, семестрова атестація, залік.

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Залік виставляється за умови отримання 60 і більше балів як результату підсумку балів за засвоєння окремих тем дисципліни:

Поточне тестування та самостійна робота (разом 100 балів)							Сума
«Фінанси в галузі енергетики»							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
15	15	15	15	15	15	10	
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	100
15	15	15	15	15	15	10	

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

В умовах дистанційного навчання поточний і підсумковий контроль здійснюється з використанням інтернет-технологій різними шляхами комунікацій (зокрема, Zoom, Google Meet, Moodle).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. К. С. 5-те вид. стер. К.: Знання, 2006. 351 с.
2. Безугла Б. О. Постіл І. І. Страхування: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 562 с.
3. Василик О. Д. Бюджетна система України [Текст] : підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Центр навч. літ., 2014. 544 с.
4. Вівчар О. Й., Курило О. Б., Кащишин В. М. Місцеві фінанси: навч. посібн. Львів: Видавництво „Львівської політехніки” 2014 . 260 с.
5. Єш С. М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2011. 528 с.
6. Копилюк О. І., Бондарчук-Грита Г. В. Банківські операції : навч. посіб. К. : Знання, 2010. 447 с.
7. Онисько С.М., Тофан І.М., Грицина О.В. Податкова система: підручник. Львів: «Магнолія 2006», 2013. 351 с.
8. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія) [Текст] : навч. посібник. Київський нац. екон. ун-т. - 2-е вид., доп. і перероб. - К. : КНЕУ, 2010. 240 с.
9. Ткачук І. Г. Державні фінанси : підручник. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. 510 с.
10. Фінанси об'єднаних територіальних громад: навч. посібн. / [Ситник Н. С., Стасишин А. В., Західна О. Р. та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. 536 с.
11. Фінанси підприємств: підручн. / За заг. ред. А. М. Поддєрьогін, 7-ме вид., без змін. К.: КНЕУ. 2008. 552 с.
12. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра економічних наук, проф. А.О. Єпіфанова [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.] Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295с.

13. Фінансова безпека суб'єктів господарювання : підруч. для студентів ВНЗ. [О. М. Тридід та ін. за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор. Київ : УБС НБУ. 2014. 605 с.

14. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібн. /За заг. ред. О. В. Кнейслер. Тернопіль: „Вектор”. 2016. 387 с.

15. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібн. /За заг. ред. А. Т. Скоропад. Львів: вид. НУ „Львівська Політехніка”. 2016. 343 с.

Допоміжна

1. Овчаренко Т. С., Бочі А., Поворозник В. О. Особливості формування та виконання бюджету об'єднаних територіальних громад. Київ: МЦПД, 2017. С. 28.

2. Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування: навч. посібн. К.: Київ. нац. торг.-екон. у-тет, 2019. 402 с.

3. Осадець С. С. Страхування: підручник. Керівник авт. колективу і наук. ред. Осадець С. С. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2011. 599 с.

4. Реверчук С. К. Банківська система: підручник Львів, «Магнолія 2006», 2013. 400 с

5. Черкасова С. В. Фінансовий ринок. Навч. пос. Львів, Магнолія, 2012. 339 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки Львівського національного університету природокористування, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України.

2. Електронні інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

3. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського (каталоги): <http://nbuv.gov.ua/node/554>.

4. Львівська наукова бібліотека ім. Стефаника НАН України: вул. Стефаника, 2; тел. 74-43-72

5. Львівська обласна наукова бібліотека: просп. Шевченка, 13; тел.74-02-26

6. Наукова бібліотека ЛНУ ім. Франка, метод. відділ: вул. Драгоманова, 17; тел. 296-42-41

7. Центральна міська бібліотека ім Лесі Українки: вул. Мулярська, 2а; тел.72-05-81.

8. Бібліотека Львівської комерційної академії (вул. Туган-Барановського, 10, тел 79-76-40).